

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 16/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till brotts- skadelag och till ändring av vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 november 2005 en proposition med förslag till brottskadela-
gen och till ändring av vissa lagar som har samband med
den (RP 192/2005 rd) till lagutskottet för bered-
ning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Antti Leinonen, justitiemi-
nisteriet
- budgetsekreterare Juha Majanen, finansmi-
nisteriet
- tingsdomare Ulla Lahtinen, Helsingfors tings-
rätt

- försäkringsdomare Olli Olanterä, försäkrings-
domstolen
- byråchef Pekka Syrjänen, Statskontoret
- advokat Riitta Leppiniemi, Finlands Advo-
katförbund
- ordförande Saija Pakkanen, Henkirikoksen
uhrien läheiset ry
- vicehäradshövding Riitta Silver, Våldtäkts-
kriscentralen Tukinainen
- professor Lena Sisula-Tulokas.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- inrikesministeriet
- Åbo hovrätt
- Brottsofferjouren.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås en övergripande reform
av brottskadela-

gen. Ersättningen för en personskada ska i regel
bestämmas på samma sätt enligt brottskadela-
gen som det skadestånd som har dömts enligt
skadeståndslagen för samma skada vid domstol.
I syfte att nå detta mål ändras bestämmelserna
om ersättning för personskada i brottskadela-
gen så att de motsvarar de reviderade bestäm-
melserna i skadeståndslagen, vilka träder i kraft
den 1 januari 2006.

Ersättningsskyddet för offren för grova vålds-
brott stärks dessutom från ingången av 2008.
Den som utsatts för försök till brott mot liv, grov
misshandel och försök till grov misshandel ska
till skillnad från vad som är fallet i dag, förutom
för personskada också kunna få ersättning för li-
dande.

Personer som står den som tillfogats en per-
sonskada särskilt nära skall under i brottskade-
lagen angivna förutsättningar ha rätt till ersätt-
ning för kostnader och inkomstförlust som de
har för av vården av den som tillfogats person-

skadan och av övriga åtgärder som skadan ger upphov till.

Personer som stått någon som omkommit särskilt nära ska under vissa förutsättningar ha rätt till ersättning för sjukvårdskostnader och andra utgifter samt inkomstförlust vid personskada som tillfogats dem till följd av dödsfallet.

I syfte att kontrollera de kostnader som ersättningssystemet orsakar staten och för att skapa större effektivitet i systemet föreslås ett grundavdrag som ska gälla alla ersättningstagare och uppgå till 150 euro.

Vissa av bestämmelserna syftar till att sätta i kraft rådets direktiv om ersättning till brottsof-

fer. Om en i Finland bosatt person har fallit offer för ett uppsåtligt våldsbrott i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen, kan personen enligt förslaget lämna sin ansökan om ersättning för skadan till Statskontoret för vidareförmedling till ersättningsmyndigheten i den stat där brottet begicks.

Brottsskadenämnden som biträder Statskontoret föreslås bli indragen. Följaktligen föreslås lagen om delegationen för personskadeärenden också bli ändrad. Vidare föreslås en del ändringar i lagen om verkställighet av böter.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2006.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig information finner utskottet förslaget nödvändigt och lämpligt. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

De viktigaste punkterna i förslaget till brottsskadelag

För en person som faller offer för ett brott är det inte bara principiellt sett utan också av praktiska skäl viktigt att det finns en mekanism som medger att skador orsakade av brott ersätts av statliga medel i relativt stor omfattning. En viktig principiell lösning är att de vitalaste delarna av vårt finländska system grundar sig på den allmänna skadeståndsrätten. För ett fungerande system och med avseende på brottsoffrens rätts-säkerhet är det angeläget att en av de centralaste lagarna är systematisk och innehållsligt tydligt formulerad. Valet av grund för ersättningssystemet förutsätter dessutom att de materiella bestämmelsernas förhållande till skadeståndslagen är noga avvägda. Lagutskottet menar att förslaget till ny brottsskadelag mot denna bakgrund är både noggrant förberedd och genomtänkt.

Mekanismen för ersättning för brottsskador grundar sig också den, inte minst när det gäller omfattningen och nivåerna på de ersättningsberättigade och ersatta skadorna, i sista hand på vissa värdeval, där man måste väga de skadelidandes fördelar och behov mot varandra och samtidigt beakta de begränsningar som de ekonomiska villkoren ställer på systemet. Propositionen kan sägas (se s. 12) bygga på tre viktiga principer. Den första principen säger att den som är det primära offret för ett brott i första hand måste ha rätt att få ersättning ur statliga medel. Andras än offrens, till exempel någon som står offret nära, rätt att få ersättning är sekundär i förhållande till detta. För det andra är det i förslaget viktigast med avseende på skadetyperna att ersättning ges ut för direkta personskador och att man först därefter försöker ersätta andra typer av skador, till exempel lidande. Den tredje principen gäller ersättningsnivåerna och i lagförslaget är målet att ersättningarna på grundval av den föreslagna lagen ligger så nära som möjligt de skadestånd som domstolarna utdömer på grundval av skadeståndslagen. Av detta följer att det omedelbara brottsoffret som har lidit en personskada står i fokus för tillämpningsområdet för den nya brottsskadelagen.

Enligt utskottet är dessa riktlinjer godtagbara. Ändå vill utskottet lägga fram följande an-

märkningar till sättet att genomföra de viktigaste riktlinjerna.

Ersättningsberättigad personkrets och typ av skada som ersätts

I 9 § i förslaget till brottsskadelag föreskrivs om offrets rätt att få ersättning för lidande som orsakats genom kränkning vid ett brott. Bestämmelsen grundar sig uteslutande på den brottsliga gärningens karaktär och kräver i sig ingen närmare utredning av offrets emotionella reaktioner. Enligt paragrafen har ett offer vars frihet har kränkts genom brott rätt att få ersättning. Dessutom nämns särskilda kriterier för ersättning vid kränkning av offrets sexuella självbestämmanderätt. Också offer vars personliga integritet har kränkts på ett särskilt allvarligt sätt genom försök till dråp, försök till mord eller försök till dråp under förmildrande omständigheter eller genom grov misshandel eller försök till grov misshandel eller något annat med dem jämförbart brott har rätt att få ersättning.

Jämfört med den gällande lagstiftningen är rätten till ersättning i de sistnämnda fallen en vidgning av lagens tillämpningsområde. Lagutskottet välkomnar breddningen, särskilt som bestämmelsen gäller allvarliga brott och offren för dem ofta drabbas av chock och rädsla. Av statsfinansiella skäl (s. 14) träder reformen i kraft först från och med 2008. Enligt avsnittet om ekonomiska konsekvenser (s. 21) ökar statens utgifter för ersättningar med cirka 0,3 miljoner euro i och med att ersättningarna för lidande utsträcks till grova våldsbrott. Därefter beräknas kostnaderna årligen öka med 1,3 miljoner euro. På grund av sakens dignitet och de framlagda beloppen anser lagutskottet det lämpligt att justitieministeriet i samband med förberedelserna inför budgeten för 2007 utreder möjligheterna att tidigarelägga ikraftträdandet.

Utskottet har noterat att en närstående till någon som omkommit enligt 8 § 3 mom. får ersättning för nödvändiga sjukvårdskostnader och andra nödvändiga utgifter samt ersättning för inkomstförlust som beror på en personskada orsakad av dödsfallet på de villkor som nämns i skadeståndslagen. Det är en ny ersättningsform om

man ser till den gällande brottsskadelagen. Samtidigt innebär bestämmelsen ändå att reformen ger avkall på ersättning med stöd av brottsskadelagen för lidande som en närstående till den som omkommit orsakas på grund av dödsfallet.

Förslaget ligger i linje med de grundläggande principerna ovan. Som regeringen säger i den allmänna motiveringen (s. 16) är det med tanke på återhämtningen från den psykiska skadan viktigt för en närstående till offret för ett brott mot liv att han eller hon kan söka adekvat vård så snart som möjligt efter skadefallet. Övergången från ersättning för lidande till ersättning för personskada underlättas av att det samlade beloppet för ersättningar för lidande till anhöriga till omkomna enligt propositionen (s. 8) beräknas uppgå till 20–25 procent av beloppet av de ersättningar för lidande som domstolarna dömt i liknande fall. Ett så stort gap tyder enligt utskottet på att vi ännu inte har någon fastlagd domstolspraxis i dessa frågor.

Trots omständigheterna ovan understryker utskottet att ett brott som leder till att en närstående omkommer är en händelse som i de flesta fall orsakar både sorg och ångest. I sådana fall kan det redan av principiella skäl vara viktigt att situationen också erkänns genom att det betalas ersättning för det lidande som förlusten ger upphov till. Därför anser lagutskottet det viktigt att justitieministeriet i sin uppföljning av lagens konsekvenser också gör en utvärdering av villkoren för närstående till omkomna samt tar ställning till om det behövs bestämmelser om deras rätt att få ersättning för lidande. På grund av sambanden mellan brottsskadelagen och skadeståndslagen ser utskottet det som nödvändigt att justitieministeriet samtidigt gör en bedömning av 5 kap. 4 a § i skadeståndslagen och tillämpningen av lagrummet. Utskottet föreslår ett uttalande om detta (*Utskottets förslag till uttalande*).

I motiven (s. 29) sägs det att ersättning med stöd av paragrafen i typiska fall betalas för kostnader för psykoterapi eller kristerapi eller någon annan liknande terapi som ges på grund av de rubbningar i det psykiska tillståndet som dödsfallet har orsakat hos en närstående till den omkomne. Även om man kan utgå från att den som

lidit skada söker hjälp inom den offentliga vården bör det noteras att den typen av terapier inte är särskilt lättillgängliga över allt i landet. Då har enligt lagutskottets uppfattning den vårdbehövande rätt att relativt snabbt söka hjälp inom den privata hälsovården utan att det påverkar hans eller hennes rätt att få ersättning för rehabiliteringskostnader med stöd av brottsskadelagen. Samma rätt har givetvis också ett brottsoffer när han eller hon behöver medicinsk rehabilitering som direkt anknyter till sjukvård.

Ersättningsnivåer

Den bärande principen (s. 11) i brottsskadelagen är att ersättningar för brottsskador oftare ska motsvara de skadestånd som domstolarna dömer ut. Denna princip återspeglar samtidigt kopplingen mellan brottsskadeersättning och civilrättsligt skadestånd. Ett undantag är dock de lagstadgade högsta ersättningarna. De högsta ersättningarna gäller för det första ersättningar för inkomstbortfall till den som själv lidit en personskada, den skadelidandes arbetsgivare och en närstående till någon som omkommit. Dessutom föreslår regeringen en övre gräns för ersättningen till brottsoffret för sveda och värk, personskada för en närstående till någon som omkommit och brottsoffrets lidande. Vidare läggs ett totalt belopp fast för ersättningar som betalas ut på grundval av en och samma personskada.

Av propositionen framgår det att de högsta ersättningsbeloppen grundar sig på tillämpningspraxis för den gällande brottsskadelagen (se t.ex. s. 14). Dessutom har inte minst ersättningarna för lidande varit beroende av de ekonomiska resurserna (s. 15). Utskottet kan visserligen godta den föreslagna mekanismen för högsta möjliga ersättningar. Däremot påpekar utskottet att mekanismen förlorar i flexibilitet när de högsta möjliga ersättningarna läggs fast i lag. Därför framhåller utskottet att tillämpningen av den nya brottsskadelagen bör följas upp med avseende på i vilken omfattning de föreslagna högsta beloppen räcker till för att på behörigt sätt täcka skadorna för framför allt brottsoffer. I detta sammanhang vill utskottet också framhålla att de som lider en personskada ofta drabbas av bety-

dande kostnader när de söker hjälp för psykiska besvär, till exempel psykoterapi.

Ersättningsnivåerna påverkas också av grundavdraget som görs på den skadelidandes sammanlagda ersättningar för skadefallet. Grundavdraget föreslås vara 150 euro. Enligt motiven (s. 17) ska grundavdraget ersätta det nuvarande lägsta beloppet för den skada som ersätts. En skillnad är dock att grundavdraget gäller alla som får ersättning oavsett ersättningsbeloppet.

Också grundavdraget harmonierar i sig med principerna i propositionen eftersom det tillåter att ersättningar företrädesvis betalas ut för allvarliga fall där offret eventuellt får ersättning på flera olika grunder. Då görs grundavdraget bara en enda gång och spelar inte så stor ekonomisk roll när ersättningsbeloppen i vilket fall som helst blir relativt höga. Problem kan ändå uppstå när ersättningen inte är särskilt mycket högre än grundavdraget.

Ersättningsmekanismen för grundavdrag är över lag svårgripbar. Trots benämningen är grundavdraget snarare en sorts självrisk för brottsoffren, och av principiella skäl är det inte helt problemfritt. Lagen ger ingen exakt information om hur grundavdraget påverkar de högsta ersättningsbeloppen. Grundavdraget görs på det samlade ersättningsbeloppet där dessa högsta belopp redan är inräknade. Därför sjunker de facto de lagstadgade ersättningstaken på grund av grundavdraget. Även om grundavdraget relativt sett inte påverkar de högsta ersättningsbeloppen särskilt mycket anser lagutskottet att den här typen av bestämmelser inte är särskilt bra med tanke på en tydlig lagstiftning.

Av motiven (s. 21) att döma inverkar grundavdraget i hög grad på de ekonomiska förutsättningarna för en reform av brottsskadelagen. Utskottet har, särskilt med avseende på de ekonomiska faktorerna som nämns ovan, gått in för att tillstyrka grundavdraget i enlighet med propositionen, eftersom lagförslaget enligt utskottets mening som helhet sett är mycket lyckat och eftersom utskottet av denna anledning anser det viktigt att lagen antas snabbt. Samtidigt vill utskottet i detta sammanhang understryka vikten av att det följs upp hur den nya lagen fungerar.

Vad gäller grundavdraget bör det följas upp vilken relativ betydelse avdraget har för ersättningspraxis. Samtidigt bör det också utvärderas om grundavdraget eventuellt resulterar i att vissa typer av skador systematiskt inte alls ersätts eller ersätts till betydligt mindre belopp. Om uppföljningen pekar på olägenheter i mekanismen för grundavdrag bör det enligt utskottets mening övervägas om ersättningssystemet kan ändras till exempel så att grundavdraget slopas och ett lägsta belopp för ersättningsbar skada återinförs.

Detaljmotivering

2 §. Ersättning för skada till följd av brott som begåtts i Finland. Enligt paragrafen betalas ersättning för skada som har orsakats genom brott som har begåtts i Finland. Ingen ersättning betalas dock om den skadelidande inte är och inte heller vid tidpunkten för brottet var bosatt i Finland eller i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater och om skadans anknytning till Finland också i övrigt är ringa.

Enligt motiven (s. 25) är dels bostadsorten vid tidpunkten för brottet, dels bostadsorten för tidpunkten när ersättning söks av avgörande betydelse. Utskottet har preciserat paragrafen i enlighet med detta.

13 §. Sakskada som orsakats av någon som är intagen på anstalt. Paragrafen föreskriver om sakskada som orsakats av någon som är intagen på anstalt.

Enligt 1 mom. 2 punkten ersätts en sakskada om den har orsakats av en person som på grund av sinnessjukdom eller någon annan störning i den mentala hälsan, sinnesundersökning, smittsam sjukdom, utvecklingsstörning, missbruk av berusningsmedel, berusning eller någon annan liknande orsak har tagits in på anstalt oberoende av sin vilja. Enligt motiven (s. 34) gäller bestämmelsen också när den som vållar en sakskada har tagits i förvar på det sätt som avses i lagen om behandling av berusade (461/1973). En person som kortvarigt har tagits i förvar av en myndighet på detta sätt kan inte anses vara intagen på

institution på samma sätt som de som i övrigt nämns i punkten. Utskottet har gjort en språklig justering av lagrummet.

30 §. Hur domstolens avgörande påverkar ersättningsbeslutet. Enligt 1 mom. är Statskontoret inte bundet av en domstols avgörande i ersättningsfrågan när det beviljar ersättning.

Det föreslagna 1 mom. motsvarar den andra meningen i 14 § 1 mom. i den gällande lagen. Meningen lades till 1999 (se LaUB 16/1998 rd — RP 115/1998 rd). En av de viktigaste ambitionerna (se s. 12 och s. 13) med reformen är att ersättningarna med stöd av brottsskadelagen i så hög grad som möjligt ska ligga i linje med ersättningarna på grundval av skadeståndslagen. Om man ser till detta viktiga mål kan det lätt bli missvisande att en formulering i den gällande lagen tas över direkt, påpekar utskottet. Dessutom rimmar lagrummet relativt illa med 2 mom. som förpliktar Statskontoret att motivera ett ersättningsbeslut som avviker till sökandens nackdel från domstolens avgörande i ersättningsfrågan. Av denna anledning föreslår lagutskottet att 1 mom. ändras till att Statskontoret skall grunda sitt beslut på domstolens avgörande i ersättningsfrågan om ersättningsfrågan har behandlats av domstolen.

Med den föreslagna ändringen vill lagutskottet lyfta fram att målet med propositionen är att brottsskadeersättningarna ska ligga närmare skadestånden. Syftet är inte att inskränka Statskontorets prövningsrätt i förhållande till det som sägs i propositionen. I 2 mom. bibehålls prövningsrätten och där föreslår utskottet ingen ändring. Utskottets förslag till ändring i 1 mom. ändrar ingenting på den principiellt viktiga regeln att det reviderade systemet för brottsskadeersättning är fristående gentemot den allmänna skadeståndsrätten och ett självständigt ersättningssystem.

38 §. Ändringssökande. Paragrafen gäller överklagande av Statskontorets beslut i ersättningsfrågor. Av motiven (s. 43) framgår det att beslut av Statskontoret ska delges sökanden på vanligt sätt i enlighet med 59 § 1 mom. i förvaltningsla-

gen (434/2003). Åtminstone en del av de beslut som Statskontoret fattar är av den typen att de utan särbestämmelser måste delges genom bevislig delgivning i enlighet med 60 § i förvaltningslagen.

För en förenklad delgivning föreslår utskottet att paragrafen får ett nytt 2 mom. som säger att Statskontoret alltid kan delge sökanden sitt beslut per post. Då anses sökanden ha delgivits ärendet den sjunde dagen efter att brevet postades.

På grund av ändringen ovan blir 2 och 3 mom. 3 och 4 mom.

47 §. *Statskontorets rätt att få upplysningar.* Paragrafen föreskriver om Statskontorets rätt att för utredning av ersättningsärenden utan hinder av bestämmelser och föreskrifter om sekretess få handlingar av en domstol och få uppgifter av olika myndigheter och bl.a. av pensions- och försäkringsanstalter.

Utskottet påpekar att paragrafen gäller Statskontorets rätt att få personuppgifter. Med beak-

tande av brottsskadeärendenas karaktär är den här typen av uppgifter ofta känsliga uppgifter i den mening som 11 § i personuppgiftslagen (523/1999) avser. Med hänsyn till detta och inte minst med hänvisning till grundlagsutskottets praxis (se t.ex. GrUU 37/2005 rd och GrUU 30/2005 rd) föreslår utskottet att rätten att få upplysningar bara ska gälla nödvändiga uppgifter.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet

att lagförslag 2 och 3 godkänns utan ändringar,

att lagförslag 1 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag

1.

Brottsskadelag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 § (Som i RP)

2 §

Ersättning för skada till följd av brott som begåtts i Finland

Ersättning betalas för skada som har orsakats genom brott som har begåtts i Finland. Ersättning betalas dock inte, om den skadelidande vid tidpunkten för ansökan inte är och inte heller vid tidpunkten för brottet var bosatt i Finland eller i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater och om skadans anknytning till Finland också annars är ringa.

3 §
(Som i RP)

2 kap.

Skada som skall ersättas

Personskada och lidande

4—12 §
(Som i RP)

Sakskada och ekonomisk skada

13 §

*Sakskada som orsakats av någon som är intagen
på anstalt*

Med stöd av denna lag ersätts sakskada som
har orsakats av

(1 punkten som i RP)

2) en person som på grund av sinnessjukdom
eller någon annan störning i den mentala hälsan,
sinnesundersökning, smittsam sjukdom, utveck-
lingsstörning, missbruk av berusningsmedel, be-
rusning eller någon annan motsvarande orsak
har tagits in på anstalt oberoende av sin vilja *el-*
ler har tagits i förvar,

(3 och 4 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

14—17 §
(Som i RP)

Rättegångskostnader

18 §
(Som i RP)

3 kap.

**Gemensamma bestämmelser om bestämman-
de av ersättning**

19—23 §
(Som i RP)

4 kap.

Ersättningsförfarandet

24—29 §
(Som i RP)

30 §

*Hur domstolens avgörande påverkar ersätt-
ningsbeslutet*

*Om ett ersättningsärende har behandlats i
domstol, skall Statskontoret grunda sitt beslut
på domstolens avgörande i frågan.*

(2 mom. som i RP)

5 kap.

Statens regressrätt

31 och 32 §
(Som i RP)

6 kap.

**Samarbetet med myndigheter i andra med-
lemsstater i Europeiska unionen**

33—37 §
(Som i RP)

7 kap.

Ändringssökande och återkrav

38 §

Ändringssökande

(1 mom. som i RP)

*Statskontoret kan delge den som sökt ersätt-
ning sitt beslut per post till den adress som sö-
kanden har uppggett. Sökanden anses ha fått del
av beslutet den sjunde dagen efter det att brevet
avsändes, om inte något annat visas. (Nytt)*

(3 och 4 mom. som 2 och 3 mom. i RP)

39—43 §
(Som i RP)

8 kap.

Särskilda bestämmelser

44—46 §
(Som i RP)

47 §

Statskontorets rätt att få upplysningar

Statskontoret har utan hinder av bestämmelser och föreskrifter om sekretess rätt att på begäran avgiftsfritt

1) av en domstol få sådana handlingar som den förfogar över och som *är nödvändiga* för att utreda ett ersättningsärende,

2) av myndigheter och anstalter inom polisen, kriminalvården, fängsvården samt social- och hälsovården, av förvarsenheter som avses i lagen om bemötande av utlänningar som tagits i förvar och om förvarsenheter (116/2002), av Pensionsskyddscentralen, pensions- och försäkringsanstalter samt av den ersättningssökandes arbetsgivare, arbetslöshetskassor och andra som beviljar förmåner få sådana uppgifter som *är nödvändiga* för att utreda ett ersättningsärende.

48—50 §
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att det samtidigt som effekterna av den nya brottsskadelagen följs upp också görs en bedömning av villkoren för närstående till de som omkommit och behovet att införa

bestämmelser om deras rätt att få ersättning för lidande. Vidare förutsätter riksdagen att det i samma sammanhang görs en utvärdering av 5 kap. 4 a § i skadeståndslagen och praxis för tillämpningen av lagrummet.

Helsingfors den 29 november 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
vordf. Susanna Rahkonen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Leena Harkimo /saml
Lasse Hautala /cent
Tatja Karvonen /cent
Petri Neittaanmäki /cent
Heli Paasio /sd

Jukka Roos /sd
Tero Rönkä /sd
Petri Salo /saml
Pertti Salovaara /cent
Minna Siirä /vänst
Timo Soini /saf
Marja Tiura /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Risto Eerola.

RESERVATION

Motivering

Vi omfattar lagutskottets förslag när det gäller det andra och det tredje lagförslaget. I övrigt framhåller vi följande.

Vid utfrågningen av de sakkunniga medgav en företrädare för justitieministeriet att en del av propositionen blott och bart grundar sig på att det inte finns adekvata anslag för reformen. Därför kompletteras reformen med en självrisk för offret som regeringen kallar grundavdrag och slår fast till 150 euro. Dessutom skjuter regeringen genom ikraftträdandebestämmelsen upp rätten för offer för grova våldsbrott att få ersättning för lidande med två år.

Så här stora reformer ska inte genomföras med engångslagstiftning där ekonomiska orsaker går före rättvisan, inte minst som pratet om utgiftstak låter ihåligt i en situation då staten uppvisar ett överskott i bokslutet. Dessutom hade det varit ett bättre och rättvisare sätt att få fram de medel som fattas, om återkravet av skadestånd hade effektiviserats i stället för att brottsoffren får stå för fiolerna.

Redan det att offren så här tydligt särbehandlas av ekonomiska skäl är tillräckligt hemskt. Men det strider extra mycket mot människors rättskänsla att man över lag kommer på att införa en självrisk för brottsoffer, i synnerhet som självrisken på 150 euro i vissa fall kommer att sluka hela det skadestånd som offret eventuellt kan få. Vi får inte glömma att årligen inemot hälften av ansökningarna om brottsskadeersättning beror på vanlig misshandel. Ersättningarna för misshandel brukar ligga omkring 200—300 euro, och av det beloppet försvinner nu således 50—75 procent i grundavdrag.

I sitt bemötande säger justitieministeriet ut att den uppskjutna rätten till ersättning för offer för grova våldsbrott blott och bart har ekonomiska orsaker. Så regeringen föreslår att just den här delen av reformen skjuts upp till nästa regeringsperiod i väntan på extra anslag som inte är beroende av den sittande regeringens utgiftsram. Men vi anser att redan den här regeringen har ett

ansvar för att lagstiftningen garanterar rättvisa och jämlikhet. Därför föreslår vi att offer för grova våldsbrott ska få rätt till ersättning för lidande redan från och med 2006, eftersom det finns statsfinansiellt spelrum för frågan redan då om bara den goda viljan finns.

Enligt vår uppfattning är det statsfinansiella läget inte så dåligt att det krävs ett grundavdrag. Därför föreslår vi att grundavdraget slopas och att lagen i stället föreskriver om ett lägsta belopp för ersättning i likhet med 4 § i den gällande brottsskadelagen. Ersättningen ska först och främst täcka administrativa kostnader för skadestånd.

Förslag

På grundval av det ovanstående föreslår vi

att lagförslag 2 och 3 godkänns utan ändringar och

att lagförslag 1 i övrigt godkänns i enlighet med betänkandet utom 20 och 49 § som godkänns med följande ändringar:

Reservationens ändringsförslag

20 §

Ersättningens minimibelopp

Ersättning betalas inte om beloppet uppenbart vore mindre än 50 euro.

49 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.
(Utesl.)

(2 mom. som i LaUB)

LaUB 16/2005 rd — RP 192/2005 rd

Helsingfors den 29 november 2005

Minna Sirnö /vänst
Petri Salo /saml
Leena Harkimo /saml

Marja Tiura /saml
Timo Soini /saf